

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

תבוא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כט
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לזכות

הו"ח ר' רחמים הכהן בן מרגרט שיחי

דואק

לרגל יום ההולדת שלו, ביום כ"א אלול,

לשנת ברכה והצלחה בגו"ר

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. ביכורים „בכלי מתכות” או „בכלי ערבה וחלף”

גבי מצות ביכורים, אשר „הביכורים טעונין כלי”, אומר הרמב"ם²: „הביאם בכלי מתכות, נוטל הכהן הביכורים וחוזר הכלי לבעליו, ואם הביאם בכלי ערבה וחלף³ וכיוצא בהן, הרי הביכורים והסלים לכהנים”.

יש להבין: המקור להלכה זו, כפי שמציניים המפרשים, היא המשנה במסכת ביכורים⁴ „העשירים מביאים ביכוריהם בקלות של כסף ושל זהב, והעניים מביאים אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה והסלים והביכורים ניתנים לכהנים”. וממשנה זו מסיקה הגמרא⁵ – „מנא

- (1) לשון הרמב"ם הל' בכורים פ"ג ה"ז – מספרי פרשתנו כ, ב.
- (2) שם ה"ח.
- (3) במשנה וספרי (דלקמן) ליתא*. – הלשון „חלף” נמצא גם ברמב"ם הל' בכורים כאן בהלכה שלפנ"ז** וכן בהלכות (כמציין בקונקורדנציה לס' משנה תורה): שבת פ"י ה"ח; סוכה פ"ה ה"ד וה"ו; מאכלות אסורות פ"א ה"ג; כלים פ"א ה"ג, פ"ה ה"ד. ומקור במשנה כלים פ"ז מ"ז, תוספתא סוכה פ"א, ז (ובסוכה כ, א לגירסת הר"ח), ת"כ מצורע (טו, ד). וראה סוכה לד, א. ערוך ערך חלף (הב').
- (4) פ"ג מ"ח.
- (5) ב"ק צב, סע"א.

(*) אולי הייתה כן בגירסת הרמב"ם במשנה או בספרי – העירתי ז"ע אשר בפיה"מ הוצאת קאפח, שכתב שהעתיק נוסח המשנה מכת"י הרמב"ם – הגירסה היא כלפינו. וגם מפרש המשנה שם משמע לכאורה שלא גרס תיבה זו במשנה (שהרי העתיק בפירושו לשון המשנה „ערבה קלופה” ולא כתב „וחלף”). וכן בכל שינוי נוסחאות דמשניות (הן שעדפו על גליון המשניות וכן במשנה עם שינוי נוסחאות) (ירושלים, תשל"ח) לא הובאה גירסה כזו (ולא בראשונים).

ואולי אפ"ל שבה"ד צ"ל „בכלי ערבה קלופה” ועפ"ז בטלה ג"כ השאלה למה השמיט הרמב"ם תיבה זו בחיבורו. – ולהעיר דבכת"י הרמב"ם בחיבורו חילוק התיבות „קלופה” ו„חלף” קטן משבדפוס או משכתב"י אחרים ובפרט אשכנזים. ויש להוסיף: יתכן דגם זה שבהלכה הקודמת נמצא ברמב"ם הלשון „וחלף” (ראה פנים ההערה) גרס לשונות המעתיק בהלכה זו.

(**) ובמקור ההלכה (תוספתא בכורים פ"ג ח. ירושלמי בכורים פ"ג ה"ה) איתא רק הדין שצריכים להפסיק בין המינים „בדבר אחר”. בלי פירוש הדוגמאות (שבמב"ם) „כגון הוצין וחלף כ”.

הא מילתא דאמרי אינשי (=מנין לומדים אנשים את אמירתם) בטר עניא אזלא עניותא (=העניות רודפת אחרי העניים), דתנן (=שנאמר במשנה): עשירים... והעניים... הסלים והביכורים נותנים⁶ לכהנים”.

מכך מובן, שההבדל בין „קלות של זהב” לבין „סלי נצרים” תלוי בכוונת הנותן: כיון שבדרך כלל נהגו העשירים להביא את הביכורים בכלים יקרים „של כסף ושל זהב”, לא היתה בכוונת הנותנים לתת כלים יקרים אלו, כפי שאומר רש"י במפורש⁷ „והעשירים לא היו נותנים קלותיהן לכהן”, עקב ערכם הרב, בפשטות – ומשום כך הם שייכים לבעלים. לעומת זאת, העניים מביאים את הביכורים בכלים של „סלי נצרים”, כי ידם אינה משגת להביאם בכלים יקרים, ובכוונתם לתת גם את הכלים – ולכן גם „הסלים” שייכים לכהנים. וכך מובן יותר מדוע מביאה מכך הגמרא הוכחה לכלל „דאמרי אינשי בטר עניא אזלא עניותא”, כי מפני שהוא עני, הרי הוא מביא ביכורים ב„סלי נצרים”, ודוקא אז „אזלא עניותא” – גם „הסלים” נשארים לכהן.

ואילו הרמב"ם מדגיש את ההבדל בין „כלי מתכות” לבין „כלי ערבה” בלי להזכיר את ההבדל בין עשיר לבין עני, ומכך נראה, שלדעת הרמב"ם, אין הדבר תלוי בכוונת הנותן (שתלויה בערכם הרב או המועט של הכלים, במיוחד כאשר „כלי מתכות” יכולים להיות יקרים ביותר⁸), אלא הדבר תלוי בסוג הכלי כשלעצמו – אם הוא „כלי מתכות” או „כלי ערבה וחלף”.

ואם כן צריך לומר, שלפי שיטת הרמב"ם, כוונת הגמרא בהביאה את המקור לכלל „דאמרי אינשי בטר עניא...” מן המשנה בביכורים „עשירים מביאים...”, אינה מפני

- (6) ולא כמשנה „ניתנין”. וראה לקמן הערה 19 ובשורה"ג.
- (7) ב"ק שם ד"ה הסליון.
- (8) להעיר שבפיה"מ בכורים שם כתב הרמב"ם: וענין אמרים של כסף מחושקים ומצופים כסף או זהב.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה”.

מעין חז"ל: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות”.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק” בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה”, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה”, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל”

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחבורות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

שלגבי כליו של העני בכונת הנותן לתת את הכלי לכהן, אלא מפני התוצאה של ההלכה: בדרך כלל, עני מביא ב"כלי נצרים", וסוג זה של כלים צריך להישאר לכהן.

– דעת הרמב"ם טעונה ביאור.

ב. ההבדל בהלכה תלוי בכמות הפירות:

על הפסוק⁹, "ולקח הכהן הטנא מידך" נאמר בספרי: "מכאן אמרו: העשירים מביאים ביכורים בקלות של כסף ושל זהב, ועניים – בסלי נצרים של ערבה קלופה, וסלים ניתנים לכהנים לזכות¹⁰ מתנה לכהנים".

המפרשים¹¹ מבארים את דברי הספרי: מהמלה "הטנא", המיותרת, לכאורה, לומדים שההלכה "ולקח הכהן" (ומעביר לבעלותו) היא דוקא "כשהוא טנא, סל בעלמא"¹², ולא כאשר אלה הם "כלי מתכות" וכדומה.

הסיבה לכך היא "לזכות מתנה לכהנים", כמבואר בתוספות יום-טוב¹³: כיון שביכורי הפירות של העניים הם "מעט", לכן קבעו שהעני יתן גם את הסל, ו"עם הסל יהיה נחשב מתנה"¹⁴.

מכך מובן, שאי אפשר לבאר שזוהי כונת הרמב"ם, כי לפי זה אין הדבר תלוי בכלי שבו מובאים הביכורים, אלא בעיקר בכמות הפירות המובאת לביכורים, והיא תלויה שוב בהבדל בין עשירים לבין עניים, והרי הרמב"ם מבדיל, כדלעיל, רק בין סוגי הכלים עצמם, ולא מציין את ההבדל בין עניים לעשירים בכמות הפירות הנמצאת בכלים.

(9) פרשתנו כו, ד.

(10) כ"ה גם בדפוס ראשון דספרי. וי"ג "בשביל" לרבות מתנה לכהנים" (ראה ספרי הוצאת האר"י כו' ג.י. תשכ"ט. ושם כו"כ גירסאות). – עוד גירסא "לזכות לעניים" (מלבי"ם כאן, וראה ספרי דבי רב – נעתק בהערה 14). ואכ"מ.

(11) ספרי דבי רב לספרי שם. וראה חדושי מהרי"ח למשנה בכורים שם בסופה.

(12) ספרי דבי רב שם.

(13) במשנה בכורים שם.

(14) ל' התו"ט שם. ובספרי דבי רב: מאחר דהעני מסתמא פירות מועטין אית ל' הלכך רבי ל' רחמנא לזכותו שיתן מתנה מעוטה נוספת לכהן על הבכורים.

ג. חובת נתינת הסלים עם הביכורים – בשלשה אופנים

יש לומר, שהסבר לכך הוא:

את חובת נתינת הסל לכהנים יחד עם הביכורים ניתן להבין במספר אופנים¹⁵. ומהם:

(א) הקשר של הסלים עם הביכורים הוא רק בהבאתם, אך נתינת הסלים לכהנים היא חובה בפני עצמה, שאינה קשורה כלל לחובת נתינת הביכורים עצמם.

(ב) נתינת הסלים קשורה לנתינת הביכורים, אך הקשר הוא רק לגבי חובת הנתינה, שחובת נתינת הביכורים לכהן גוררת את חובת נתינת הסלים, אך הפעולה של נתינת הסלים אינה זהה במהותה לפעולת נתינת הביכורים.

(ג) או יותר מכך – שהקשר בין נתינת הסלים לנתינת הביכורים אינו רק לגבי חובת הנתינה, אלא גם במעשה הנתינה: הביכורים והסלים חייבים להינתן ביחד באותו מעשה של נתינה.

ויש לומר, שיש הבדל בהלכה למעשה בין האופנים השונים:

לפי האופן הראשון, שהקשר בין הסלים לביכורים הוא רק בהבאתם ל"בית ה' אלקיך"¹⁶, ולא בנתינתם – הרי הסלים אין להם קשר עם נתינת הביכורים – ויכולים להינתן לכל כהן, ואולי אף לאו דוקא לכהן מאנשי המשמר הנוכחי¹⁷.

לפי האופן השני, שחובת נתינת הסלים היא תוצאה של חובת נתינת ביכורים, יש לומר, שהסלים חייבים להינתן לכהנים שבאותו משמר, כמו הביכורים עצמם, אך לאו דוקא לאותו כהן (כהנים) המקבל את הביכורים.

(15) כמו בכל דבר שבא כטפל וכלי ולבוש לעיקר. לכללות ג' (ד') אופנים דלקמן להעיר גם ממשנ"ת (לקו"ש חכ"ג ע' 143 ואילך) ג' האופנים בהגדר דמטפחת ס"ת (ושייכות להס"ת). וש"נ.

(16) נסמן בהערה 28.

(17) ונ"ד ומעין התורין ובני יונה שהיו מביאין בידם כשהיו מביאין את הבכורים, שאף שהיו ניתנין לכהנים (רמב"ם שם ה"ט), אין נתינה זו שייכת לנתינת הבכורים לכהנים (ראה רדב"ז לרמב"ם שם: אותם שבידם היו דורון לכהנים) – ולכאורה אין חיוב ליתנם לאנשי אותו המשמר דוקא.

לעילוי נשמת

ותיק וחסידי אי"א עוסק בצ"צ באמונה

מסור ונתון לעשות צדקה וחסד

בעל מעשים ומרץ ורב פעלים

הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה

בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד

שגלוב

מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש

ממיסדי ומנהלי הארגון "פרי"

לקרב את היהודים עולי רוסיה לאביהם שבשמים

ולהכניסם בבריתו של אאע"ה

המדריך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון

הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים

ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו'

השקיע כוחות רבים לטובת שכונת המלך

ולחזוק כבוד רבני ליובאוויטש

זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה

נפטר בשם טוב

כ"א תמוז ה'תשס"ז

ת' נ' צ' ב' ה'

הוספה

בשורת הגאולה

לפ.

אין דעם אלעם קומט צו א לימוד מיוחד בנוגע צו דער גאולה, וואס דארף קומען תיכף ומיד ממש (לויט אלע סימנים). . וויבאלד אַז דאָס איז דער ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – וואָרום לויט אלע סימנים האָט די גאולה שוין פון לאַנג געדאַרפֿט קומען – איז פאַרשטאַנדיק אַז דער „וענית ואמרת לפני ה' אלקיך“, ובפרט אין חודש אלול ווען „רשאים כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם“¹ – דאַרף זיין ספּעציעל אַ בקשה (בקול רם), „עד מתי“!?!... זאָל שוין זיין די גאולה בפועל ממש!

(משיחות ש"פ תבוא, כ"א אלול תנש"א)

(1 פרשתנו כו, ה.)

(2 לקו"ת פ' ראה לב, א.)

... בכל הנ"ל נוסף לימוד מיוחד בנוגע לגאולה, שצריכה לבוא תיכף ומיד ממש (ע"פ כל הסימנים)... כיון שזהו ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – כי ע"פ כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב – מובן שה"וענית ואמרת לפני ה' אלקיך", ובפרט בחודש אלול כאשר "רשאים כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם"² – צריכה להיות בקשה מיוחדת (בקול רם) "עד מתי"?!... שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!

(ג) לפי פירוש בעל תוספות יום טוב וכו' על דברי הספרי, "שהענינים מביאין מעט, ועם הסל יהיה נחשב מתנה" – כלומר, שהסל משלים את הביכורים, כדי שהם יגיעו לידי "נחשב מתנה" – סביר לומר, שנתנית הסלים צריכה להיות ב"מתנה" אחת עם הביכורים, כדי שהביכורים יהיו "כדי נתנה"²⁰.

ה. הרמב"ם: הסל ופירות הביכורים – מציאות אחת ממש

ויש לומר, שהרמב"ם מסביר זאת באופן רביעי, ובחידוש נוסף על האופנים שהוזכרו לעיל:

לא זו בלבד שהסל קשור לביכורים במעשה הנתינה, אלא הוא הופך להיות כדבר אחד עם הביכורים והבאתם²¹: שלמות הביכורים ושלמות קיום מצוותם – הבאת ביכורים – הוא דוקא²² כאשר הפירות מובאים בכלי, וכשהכלי נעשה כחלק²³ מן הביכורים. כלומר, הקשר ביניהם איננו רק בפועל ובפעולה (כפי שמוכן באופן השני ובאופן השלישי), אלא הם הופכים להיות למציאות אחת.

את זאת מבהיר הרמב"ם בכך שהוא קובע את ההלכה "הביאים בכלי מתכות..." בהמשך להלכה הקודמת "הביכורים טעונין כלי", בשונה מן המשנה, שבה מובא הענין כהלכה נפרדת לגבי אופן ההבאה של עשירים ושל עניים. כלומר, שהכלי קשור ונעשה מציאות אחת עם הביכורים. ובהלכה זו אין הבדל בין סוגים שונים של כלים.

ההבדל שמציין הרמב"ם בין "כלי מתכות" לבין "כלי ערבה וחלף" הוא רק בכך שב"כלי

ואילו לפי האופן השלישי, שהקשר הוא גם בכך שצריך להיות מעשה נתינה אחד, מובן, שהסלים צריכים להינתן לאותו כהן (כהנים) ובאותו מעשה של נתינת הביכורים.

ד. שלשה פירושים בהתאם לשלשת האופנים

לפי זה יש לומר, שזהו ההסבר להבדלים שבין דרשת הספרי במשמעותה הפשוטה לבין דרשת הגמרא במסכת בבא קמא לפי פירוש רש"י לבין פירושו של בעל תוספות יום טוב על דברי הספרי:

(א) מכך שהדין, שהסלים ניתנים לכהנים, נלמד בספרי מן הפסוק "ולקח הכהן הטנא מידך" כדין מיוחד לגבי ה"טנא", וכן מכך שבסוף הענין נאמר בספרי "וסלים נותנין לכהנים" (ולא בניסוח המאחד את שני הענינים: "וסלים וביכורים ניתנין לכהנים", כנאמר במשנה)¹⁸ מובן, שהחובה לתת את הסלים לכהנים היא חובה נפרדת מחובת נתינת הביכורים. וזהו משמעות דברי הספרי "לזכות מתנות לכהנים", שזהו "זכות מתנה לכהנים" שיש להנהיג כזכות נפרדת בנתינת ה"טנא" לכהן.

(ב) מן הגמרא במסכת בבא קמא, שבה מובאת המשנה כמקור ל"אמרי אינשי בתר עניא אולא עניותא", מובן מהבהרת רש"י בפירושו שם, "והעשירים לא היו נותנין קלתותיהן לכהן" – שנתנית סלי העניים לכהנים קשורה לעניות של נתינת הביכורים על ידם. מכאן, שהם נותנים את הסלים בנוסף לנתינת הביכורים¹⁹. עם זאת, אין בכך הוכחה שהסלים יהיו קשורים לביכורים עצמם עד כדי כך שנתניתם תהיה במעשה אחד, ואדרבה: לא היה מתאים כל כך להתבטא בביטוי "אזלא עניותא" אם הסלים היו חלק מנתינת הביכורים ממש.

(18) כ"ה גם בדפוס א' דספרי, יל"ש ובכ"מ. וכן הובא מספרי בתו"ט שם. ובספרי הנ"ל הערה 10 "והסלים והבסורים".
(19) שהובא שם לשון המשנה הסלים והבסורים נותנים לכהנים.

(* כ"ה בש"ס לפנינו. וראה דק"ס שם, שבכל הכ"י ובדפוסים ישנים נר' נתינין, כממסגה (אר נתינים).

(א) הרמב"ם משמיט את ההדגשה על האדם המביא – עשיר ועני, ומדבר רק על מעשה ההבאה בקשר ל"חפצא" של הביכורים, "הביאם בכלי מתכות .. הביאם בכלי ערבה וחלף..." – ודיוק זה מובן בפשטות לפי האמור לעיל.

(ב) הרמב"ם משנה בדבריו מלשון המשנה (ומן הספרי והגמרא), "הסלים והביכורים נותנין (ניתנים)²⁹ לכהנים", באומרו "הרי הביכורים והסלים לכהנים" – כדי להדגיש, שהקשר ביניהם אינו רק לגבי הניתנה לכהן, אלא "הביכורים והסלים" כמציאות אחת שייכים לכהן.

(ג) הרמב"ם הופך את הסדר המופיע במשנה "הסלים והביכורים"³⁰, ואומר "הביכורים והסלים"^{30*} – למרות שהחידוש כאן הוא דוקא לגבי "הסלים" – כי הניסוח "הסלים והביכורים" נותן מקום לדייק ולהבין, שהסלים, המוזכרים תחילה, הם ענין נפרד מהביכורים, ולכן אומר הרמב"ם "הביכורים והסלים", ובכך מודגש שהסלים נמשכים וכרוכים כפרט של הביכורים.

(ד) הרמב"ם מסיים את דבריו בהלכה "ואם נטמאו הביכורים אין הסלים לכהנים"³¹, וזאת בהתאם וכתוצאה ממשמעות דבריו בהלכה זו, שה"סלים" הם מציאות אחת עם הביכורים³², ולכן מצב הביכורים חשוב ומכריע לגבי הסלים³³.

מתכות" יש דין מיוחד²⁴, כפי שמדייק הרמב"ם בלשונו "חזרו הכלי לבעליו"²⁵ – כלומר, מצד הביכורים ומצות הבאתם הופך הכלי, כולל כלי מתכות^{25*}, להיות מציאות אחת עם הביכורים²⁶, ודוקא כך מתקיימת "מצות עשה להביא ביכורים למקדש"²⁷, ורק לאחר מכן הרי בכלים אלו "חזרו הכלי לבעליו", ואיננו נשאר בבעלות הכהן. לעומת זאת, ב"כלי ערבה וחלף וכיצא בהן", הכלי איננו חוזר, והוא נשאר כדבר אחד עם הביכורים גם לאחר מכן.

לגבי הסיבה להבדל זה יש להסביר: במקרה של כלי מתכות, הרי כיון שהקשר ביניהם לבין הביכורים הוא רק מפני ההלכה ש"הביכורים טעונין כלי", לפיכך קשר זה בין הכלי לפירות הביכורים הוא רק לגבי קיום המצוה – הבאת ביכורים "בית ה' אלקיך"²⁸. לעומת זאת, במקרה של "כלי ערבה וחלף וכיצא בהן", אשר יש ביניהם לבין הפירות קשר גם במציאותם הטבעית, ולפחות בערכם, הרי גם לעצם מחשבתם ככלי – "ביכורים טעונין כלי" – "מועיל" יותר כאשר הם הופכים לחלוטין למציאות אחת עם הפירות, בדומה לקליפתם של פירות הביכורים עצמם.

1. דיוקי ניסוח בדברי הרמב"ם – בהתאם לשיטתו

לפי האמור לעיל יובנו יותר עוד מספר הבדלים ודיוקים בדברי הרמב"ם ובלשונו:

(24) להעיר ממאירי ב"ק שם: כבר ידעת שהביכורים טעונים הבאה בכלי כו' ומכל מקום אם היו מביאין אותם בכלי מתכות היו הכלים חוזרין לבעלים ואם כו' הסלים לכהנים. שבלשונו משמע שמצד הדין ש"הביכורים טעונים כלי" ה' צ"ל כל הכלים לכהנים.
(25) וברע"ב שם: וקלותות של עשירים מחזירים להן. וראה תו"ט וחידושי אנשי שם למשנה בכורים שם.
(25*) משא"כ להאופנים הנ"ל (ס"ג), מלכתחילה אין בכלי מתכות דין נתינה לכהן. – ומובן בפשטות הא שבמשנה וספרי לא נזכר כלל מה עושים עם קלותות של כסף כו' דהעשירים.
(26) להעיר מהל' שבת שהכלי בטל להנמצא בו ותלוי אך בשיעורו (משנה שבת צג, סע"ב. רמב"ם הל' שבת ספ"ח), גם כלי זהב.
(27) לשון הרמב"ם הל' ביכורים רפ"ב. וראה רמב"ם שם הל' וברדב"ז שם.
(28) משפטים כג, יט. תשא לד, כו. הובא ברמב"ם שם פ"ב ה"כ.

(29) ראה לעיל שוה"ג להערה 19. חלופי נוסחאות לספרי (הנ"ל הערה 10).
(30) ועד"ז הובא בב"ק שם. ברדב"ז לרמב"ם שם פ"ג הל' מתקין לשון המשנה "הביכורים והסלים". אבל לכאורה אין לדייק בזה ברדב"ז, שבפשטות כתב כן אגב שיגרא דלישנא דהרמב"ם, ובפרט דלא מצינו בכל השי"נ דהמשנה שוואר (בס' המשניות). "הביכורים והסלים". וגם בסיום לשון דהרדב"ז שם כתב "הסלים והביכורים".
(30*) כן דייק גם בהון עשיר לביכורים שם.
(31) והוא מירושלמי בכורים פ"א הל' (לפי גירסת הרמב"ם – ראה ס"מ).
(32) ועפ"ז יומתק זה שהרמב"ם מכריע כגירסא זו ולא כגירסת הר"ש והרא"ש בבכורים פ"א מ"ח – הובא בכס"מ שם.
(33) וע"פ הנ"ל י"ל דלפי הירושלמי (וכגרסת הר"ש והרא"ש) ד"נטמאו הביכורים הסלים נתנין לכהנים דכתיב כו" – הוי כאופן הא' (או הב') הנ"ל ס"ג. ועצ"ע.
(33) ראה (מש"ש בדעת הרמב"ם) מהר"י קורקוס (בביאורו הב') וס"מ כאן.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

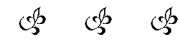

ויה"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד

ז. שלימות הביכורים תלויה דוקא בכלי

אך עדיין יש להבין את הקשר, בפנימיות הענינים, לפחות, שבין הביכורים לבין הכלי, ובמיוחד ל"כלי ערבה וחלף":

ביכורים מדגישים את שיא השלמות, גם כפי שהם בעצמם, בגשמיות – "מראשית..."³⁴, "אין מביאין ביכורים אלא משבעת המינים האמורים בשבח הארץ.. ואם הביא חוץ משבעת המינים לא נתקדשו"³⁵, וכן בכללות וברוחניות – "אינם נוהגים אלא בפני הבית ובארץ ישראל בלבד"³⁶, שהיא "ארץ אשר... תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"³⁷.

כך גם במינים עצמם, שעליהם להיות מהפירות המשובחים ביותר – "אין מביאין לא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים ולא מזיתי שמן שאינם מן המובחר, אלא מתמרים שבעמקים ומפירות שבהרים, לפי שהן מן המובחר, ואם הביא.. לא נתקדשו"³⁸ –

ועם זאת אומרים, ש"ביכורים טעונון כלי", שקדושת הביכורים וקיום מצותם כרוכים בכלי והגבלה. יותר מכך: מדברי הרמב"ם בסוף הלכה זו "ואם נטמאו הביכורים (שאו נפגמת שלמות מצות הביכורים, ואין הנחה לפני המובחר)³⁹, אין הסלים לכהנים, מובן, שכאשר הסלים אכן נשארים לכהנים, הרי זוהי שלמות הביכורים ומעלתם, ודבר זה אפשרי, כדלעיל, דוקא ב"כלי ערבה וחלף" – בדברים פשוטים הדומים לפסולת גורן ויקב!

כלומר, כיצד ייתכן, שדוקא בביכורים, אשר כשמם הם הראשונים והמעולים בשבח הארץ, שצריכים להיות מובאים לבית ה' אלקיך, ועד לפני מזבח ה' אלקיך, תהיה

שלמותם תלויה דוקא בכלי, ובאופן גלוי יותר – דוקא בכלי ערבה וחלף!?

ח. חיבור הסל והביכורים – רמז לחיבור הגוף והנשמה

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

ידוע⁴⁰, שהביכורים הם רמז לישראל, כנאמר⁴¹ "ככורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם", כפי שמבאר הצמח צדק⁴² בהרחבה, שענין הביכורים רומז לנשמות ישראל כפי שהן בשרשן למעלה, אשר שם "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"⁴³, ואף "קדמה" לתורה,

אשר על כן⁴² קובעת ההלכה שהביכורים קודמים אף לתורה⁴⁴: למרות שהן התרומה והן הביכורים נקראים "ראשית"⁴⁵, כי הראשית של התרומה (אותיות "תורה מ'") היא ענין התורה, אשר על התורה נאמר⁴⁶ "ה' קנני ראשית דרכו", ואילו ראשית הביכורים היא רמז לישראל, שעליהם נאמר⁴⁷ "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה", וכשם ש"ישראל קדמו לתורה"⁴⁸, כך הביכורים קודמים לתרומה.

ואף-על-פי שהנשמה, כפי שהיא למעלה, "קדמה לכל דבר", היא דביקה באלקים חיים, כנאמר⁴⁹ "חי ה'.. אשר עמדת לפניו" ועד לדרגת "טהורה היא" – אף-על-פי כן יורדת הנשמה כאן למטה דוקא ב"כלי", נשמה בגוף, המגביל את גילוי הקשר שלה עם הקדוש-ברוך-הוא, ויותר מכך – ה"כלי" מעלים ומסתיר על דבקות הנשמה באלקות.

- (40) זח"ג רנג, א. וראה ב"ר רמ"ו. זח"ב קכא, א. ועוד.
- (41) הושע ט, י.
- (42) אוה"ת פשרתנו (ע' תתרגל ואילך. תתרגל ואילך).
- (43) וראה בהגסנן שם.
- (44) ב"ר פ"א, ד.
- (45) וכמו שאומרים בידינו מעשר שבפרשתנו – ראה פרש"י כו, יג.
- (46) בכורים: משפטים כג, יט. תשא לד, כו. תרומה: קרח יח, יב (ובפרש"י). שופטים יח, ד (ובפרש"י). פרש"י פרשתנו שם.
- (47) משלי ח, כב. הובא בפרש"י עה"ת ר"פ בראשית.
- (48) ירמ' ב, ג. הובא בפרש"י שבהערה הקודמת.
- (49) תדא"ר פי"ד.
- (50) מ"א יז, א. יח, טו. מ"ב ג, יד. ה, טו. זח"א רלג, ב. ח"ג סח, ריש ע"ב. וראה לקושי חכ"ה ע' 147 הערה 53.

שהרי ידוע, שהירידה הגדולה מאגרא רמא לבירא עמיקתא כדאית, וזוהי ירידה לצורך עליה: דוקא על ידי ירידת הנשמה למטה בכלי הגוף היא מגיעה להתעלות כה גבוהה, עד אשר היא מתעלה על ידי כך לדרגה גבוהה אף יותר מכפי שהיתה בשרשה למעלה⁵⁰. על ידי כך מתגלית בה בחינת ה"ביכורים" האמיתית שבה, היותה מציאות אחת⁵¹, כביכול, עם עצמותו יתברך, ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד.

וכשם שהדבר הוא לגבי ירידת הנשמה למטה בכלל, כך הוא גם לגבי עבודת האדם כאן למטה בפרט: תכלית הכוונה בעבודת האדם אינה מתבטאת כל כך בעבודתו בענינים רוחניים – אהבה ויראה של הנשמה⁵² – אלא דוקא בקיום מצוות מעשיות⁵³. על ידי קיום מצוות במעשה בפועל, דוקא על ידי הכוח הנמוך ביותר של הגוף, כך שכל מציאות הגוף נעשית כלי וחלק של קדושת הנשמה – מגיעים לידי שלמות ההתעלות של הנשמה, באופן שגילוי עצמותו יתברך לעתיד לבוא⁵⁴ בזמן התחיה ("בית ה' אלקיך") יהיה דוקא לנשמות בגופים⁵⁵.

הסיבה לכך, כביאורו של אדמו"ר הזקן בתניא⁵⁶ על העולמות בכלל, ש"תכלית השתלשלות העולמות וירידתם ממדרגה למדרגה אינו בשביל עולמות העליונים הואיל ולהם ירידה מאור פניו יתברך, אלא התכלית הוא עולם הזה התחתון", אשר הוא ה"תחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו" כי "נתאוו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים". ודוקא על ידי כך שעולם הזה התחתון נעשה דירה לו יתברך, לו לעצמותו, נגרמת עליה גם בסדר ההשתלשלות כולו, ואף בעולמות העליונים ביותר⁵⁷.

- (50) ראה לקו"ת במדבר ב, סע"א ואילך. ראה כה, א. כו, א ואילך (ועוד). ושם – שהיא הבחי' ד' לאשתאבא בגופא דמלכא.
- (51) ראה המשך תרס"ז ע' תצא ואילך. תקב ואילך. ועוד.
- (52) ראה תניא ספ"ט. ובכ"מ.
- (53) ראה אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ריש ע' שה. וראה אגה"ק סס"ב.
- (54) ראה לקו"ת במדבר שם, כ"י עיקר גילוי בחי' זו (לאשתאבא בגופא דמלכא) יהי' לעתיד.
- (55) לקו"ת בהר מב, ב. ובכ"מ.
- (56) פל"ז.
- (57) ראה ד"ה ת"ר נר חנוכה תרמ"ג (נדפס בסה"מ

וכך גם לגבי הנשמה, שדוקא על ידי ירידתה למטה לעולם הזה התחתון – בכלי הגוף – כאשר היא מממשת את התכלית של "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", וזאת דוקא על ידי פעולתה בעולם הזה, ואף שם דוקא בדרגת ה"תחתון" שבו, קיום המצוות במעשה, מגיעים לשלמות ה"טהרה" וה"קדושה"⁵⁸ לנשמה ולגוף גם יחד, ודוקא זוהי התעלותה, שנעלית יותר מדרגתה ומעלתה לפני ירידתה.

ט. עיסוק בהלכות ביכורים מחיש הגאולה

וכשם שזוהי המשמעות הרוחנית והפנימית של הביכורים, כך הוא גם בקיום מצות ביכורים כפשוטה, שהביכורים מובאים אל "בית ה' אלקיך", "אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכון שמו שם"⁵⁹, שזוהי שלמות קדושתם, דוקא בתוך כלי, וב"כלי" עצמו הם מתאחדים עם הכלי לתמיד דוקא בכלי הפשוט והפחות ביותר, שאין תחתון למטה ממנו – כלי ערבה וחלף.

ועל ידי העיסוק בהלכות ביכורים, כפי שהם בתורה אחת, בנגלה שבתורה ובפנימיות התורה⁶⁰, בזמן שבו לומדים וקוראים זאת בתורה, שהוא זמן הראוי להבאת הביכורים (כאשר "מביא וקורא") – "בשעת שמחה, מחג השבועות עד סוף החג"⁶¹, מחישים את קיום הברכה, שתהיה במילא⁶² מיד, ש"תשנה לשנה הבאה"⁶³, הבאת ביכורים בפשטות לבית המקדש השלישי,

שיבנה במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, ושמחת בכל הטוב⁶⁴, ושמחת עולם על ראשם⁶⁵.

(משיחת ש"פ תבא תשד"מ)

- (58) תרמ"ג ע' לה ואילך, ובהתמים (חוברת ג') ע' 278 ואילך ספ"א. לקו"ש [המתורגם] ח"ח ע' 36.
- (59) ראה לקו"ת ראה שם (כו, א). וראה גם המשך תרס"ז שם (ע' תקב ואילך). ועוד.
- (60) פרשתנו כו, ב.
- (61) כבוצ"ג (קנב, א) דהם גוף ונשמה.
- (62) לשון הרמב"ם שם פ"ד הי"ג.
- (63) כידוש פירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר ב"לשנה הבאה בני חורין" (ספר השיחות תש"ה ע' 83).
- (64) פרש"י פרשתנו כו, טו.
- (65) פרש"י פרשתנו כו, יא. הובא ברמב"ם שם.
- (66) ישע"ל לה, יוד. נא, יא.